

Sygn. akt III AUa 218/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	Beata Górską Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 września 2021 r. w S.

sprawy E. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 12 marca 2021 r., sygn. akt IV U 463/20

1. oddała apelację,
2. przyznaje radcy prawnemu D. F. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Szczecinie kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk	Jolanta Hawryszko	Beata Górską
----------------------------------	-------------------	--------------

Sygn. akt III AUa 218/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., powołując się na art. 136 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, decyzją z 13.03.2020 r. odmówił ubezpieczonemu E. Z. prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym wuju Z. D., ponieważ zmarły nie pozostawał na utrzymaniu ubezpieczonego, zaś ewentualne sprawowanie opieki nie stanowi przesłanki do wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

Odwołanie od decyzji złożył ubezpieczony, wnosząc o zmianę przez przyznanie prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie, organ rentowy wniósł o oddalenie.

Sąd Okręgowy w Koszalinie Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 12 marca 2021 r. oddalił odwołanie, zasądził wynagrodzenie za pomoc prawną udzieloną odwołującemu z urzędu i odstąpił od obciążania odwołującego kosztami procesu należnymi organowi rentowemu.

Sąd Okręgowy ustalił, że wuj ubezpieczonego, zmarły 18.02.2020, miał dwie córki, był bratem matki odwołującego. Posiadał prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ostatnio w wysokości 3389,47 zł. Kwota świadczenia pozostała do wypłaty do dnia śmierci wyniosła 2855,40 zł netto.

Organ rentowy, pismem z 11.02.2020 r., skierowanym na adres: ul. (...), (...)-(...) K., poinformował Z. D. o zmianie numeru wypłacanej emerytury.

Ubezpieczony jest osobą niepełnosprawną, nie pracuje zawodowo, jest zarejestrowany w urzędzie pracy jako bezrobotny, otrzymuje świadczenie z systemu pomocy społecznej w kwocie 350,50 złotych netto miesięcznie, samotnie prowadzi gospodarstwo domowe. Wuj ubezpieczonego przed śmiercią nie miał stałego miejsca zamieszkania, pomieszkiwał u znajomych kobiet, nie mieszkał wspólnie z odwołującym. W dniu 19.02.2020 r. do organu rentowego wpłynął wniosek ubezpieczonego o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po zmarłym wuju Z. D.. We wniosku wskazano adres zamieszkania ubezpieczonego: ul. (...), (...)-(...) S.; adres do korespondencji: ul. (...), (...)-(...) S.-C.; adres zamieszkania Z. D.: ul. (...), (...)-(...) K..

Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołanie i jako podstawę wskazał art. 136 ustawy z 17 grudnia 1999 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity - Dz.U. z 2018 r., poz. 12700, wskazując że zgodnie z brzmieniem tego przepisu, córki zmarłego - A. i I. bezsprzecznie wyprzedzały odwołującego w kolejności uprawnienia do uzyskania przedmiotowych niezrealizowanych świadczeń. Sąd Okręgowy uznał, że skoro ww. przepis nie ustala procedury umożliwiającej zweryfikowanie, czy osoby uprawnione w pierwszej kolejności chcą skorzystać z przedmiotowego uprawnienia, należy uznać, że dopóki osoby uprawnione w pierwszej kolejności nie zrzekną się skutecznie takiego prawa, nie sposób rozważać, czy uprawnienie to przysługuje osobom z dalszego kręgu uprawnionych. Nadto, nawet gdyby nie zaakceptować powyższej konstatacji, to odwołujący i tak nie był uprawniony do uzyskania niezrealizowanych świadczeń, bowiem wuj odwołującego nie pozostawał na jego utrzymaniu. Sąd Okręgowy dokonał wykładni pojęcia pozostawania na utrzymaniu, podzielając ugruntowane orzecznictwo, tj. wyrok SA w Katowicach z 22.03.2011 r., III AUa 2026/10, wyrok SA we Wrocławiu z 11.07.2012 r., III AUa 516/12, wyrok SA w Szczecinie z 21.05.2013 r., III AUa 20/13. Zdaniem Sądu Okręgowego, odwołujący nie przedstawił żadnych dowodów, że świadczenie emerytalne, które pobierał jego wuj, nie pokrywało kosztów utrzymania, czy też nie zaspokajało w całości usprawiedliwionych potrzeb, ani by odwołujący zamieszkiwał wspólnie ze swoim wujem i utrzymywał go. Ponadto, dysproporcja dochodów zmarłego w stosunku do dochodu odwołującego, prowadziła do wniosku, że to odwołujący mógłby być na utrzymaniu swojego wuja, a nie odwrotnie.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony, zaskarżając rozstrzygnięcie w pkt I i zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny oraz sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, bowiem ubezpieczony przyczyniał się do utrzymywania wuja za życia, oraz naruszenie art. 136 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że zmarły nie pozostawał na utrzymaniu swojego siostrzeńca. Odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zmianę decyzji i wypłatę niezrealizowanego świadczenia po zmarłym.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, z których wyprowadził trafną ocenę prawną, odpowiadającą rozstrzygnięciu. Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne i konkluzję prawną. Należy zauważyć, że bezspornie wniosek ubezpieczonego, złożony 19.02.202 r. na druku Wnioski o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po osobie uprawnionej do świadczeń emerytalno-rentowych został rozpoznany przez organ rentowy i Sąd I instancji na podstawie art.136 ust.1 ustawy emerytalno-rentowej. W tym kontekście Sąd I instancji, zasadniczo dokonał prawidłowej interpretacji, stwierdzając że przepis ustala trzy kategorie osób uprawnionych do świadczeń należnych po zmarłym do dnia śmierci; są to: I małżonka i dzieci, z którymi osoba zmarła prowadziła wspólne gospodarstwo domowe; II małżonka i dzieci, z którymi osoba zmarła nie prowadziła gospodarstwa domowego; III innych członków rodziny uprawnionych do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała osoba zmarła. Trafna zatem była ocena Sądu I instancji, że przede wszystkim osobami, które mogły nabyć prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym były jego córki – A. i I.; a zatem ubezpieczony mógł być osobą uprawnioną do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym wujku, gdyby niewątpliwie wykazał przesłanki z punktu III, i tym samym niejako obalił uprawnienie osób wymienionych w punktach I i II. Niemniej w stanie sprawy wynik badania, czy zmarły przed śmiercią pozostawał na utrzymaniu swojego siostrzeńca, nie był dla ubezpieczonego pozytywny. Nawet jeśli przyjąć, że zmarłego nie łączyły żadne więzi z córkami, to fakt ten nie zwalniał ubezpieczonego z wykazania, że był członkiem rodziny, na którego utrzymaniu pozostawał zmarły wujek. Apelacja w tym zakresie ma charakter czysto polemiczny, a zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, do którego według apelującego doszło na skutek dokonania przez sąd pierwszej instancji wadliwych ustaleń i oceny materiału dowodowego jest całkowicie nietrafiony, jako że nie został poparty żadnymi przekonującymi dowodami. Wymaga podkreślenia, że Sąd Okręgowy dokonał ustaleń w szczególności w oparciu o powołane w uzasadnieniu dowody z dokumentów, które nie były kwestionowane przez strony, trudno zatem dopatrzeć się naruszenia art. 233 k.p.c. i to w sposób mający istotny wpływ na wynik sprawy. Zaznaczyć należy, że skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami, bądź naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, bowiem jedynie to może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Sytuacja taka nie miała miejsca w sprawie, a trudno zgodzić się z wywodami apelacji, że naruszeniem zasad doświadczenia życiowego jest uznanie, że niemożliwym jest, by osoba pobierająca świadczenia z opieki społecznej w kwocie 350 zł miesięcznie utrzymywała osobę, która pobierała świadczenie emerytalne w wysokości ok 3389,47 zł brutto miesięcznie.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 136 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że zmarły nie pozostawał na utrzymaniu swojego siostrzeńca, Sąd Apelacyjny stwierdza, że zarzut ten jest całkowicie bezzasadny, bowiem zarzut w istocie dotyczy sfery ustaleń faktycznych a nie wykładni prawa. Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że ubezpieczony nie miał środków materialnych na utrzymanie zmarłego, a co najwyżej udzielał wujowi pomocy i wsparcia, co jednak nie wyczerpuje przesłanek z art. 136 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej. Przy tym wymaga zaznaczenia, że subiektywne przekonanie odwołującego, że jest on osobą uprawnioną do wypłaty świadczenia, nie stanowi podstawy do uznania naruszenia prawa materialnego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego. O kosztach pomocy prawnej orzeczono na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715 ze zm.)

Beata Górńska Jolanta Hawryszko Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk